

Druktemakers

Volgens sommigen lijdt Nederland aan bestuurlijke drukte. Wat dat precies is, blijft onbekend maar dat belemmert de bestuurlijke artsen niet er een Groot Probleem van te maken. Onlangs riep bijvoorbeeld Pechtold weer dat het kabinet met nieuwe plannen moet komen om het aantal provincies, waterschappen en gemeenten te verminderen. Want daarmee kan bestuurlijke drukte worden bestreden. En het zou ook nog eens miljoenen aan bezuinigingen opleveren.

Over dat laatste argument kunnen we kort zijn. Geen enkel systematisch onderzoek wijst uit dat opschaling van besturen tot minder uitgaven leidt. Recent heeft het Coelo dit doorgerekend. Wie nog steeds met dat argument komt, wekt in elk geval de indruk niet bijster geïnteresseerd te zijn in feiten maar vooral in de eigen overtuiging. Met *fact free politics* kun je inderdaad fijn alle kanten op. Zoals ook de gemakzuchtige suggestie dat er niets gebeurt met opschaling. Sinds 1851 is herindeling de enige constante in de Nederlandse politiek en de afgelopen dertig jaar daalt bijvoorbeeld het aantal gemeenten elk decennium met ten minste 15%. Het aantal waterschappen is in die tijd gedaald van 255 naar 24.

De meer inhoudelijke kant van het willen reduceren van het aantal besturen blijkt elke keer weer verrassend leeg. Voor welk probleem is het een oplossing? Vijftig jaar onderzoek naar gemeentelijke herindeling levert slechts één harde conclusie op: herindeling leidt tot grotere gemeenten. Of die nieuwe gemeenten vervolgens meer of juist minder efficiënt, effectief, stabiel, democratisch of transparant zijn, is niet te zeggen. Er is geen duidelijke relatie tussen die factoren en schaal. Ook blijkt dat terwijl het aantal gemeenten daalt, het aantal samenwerkingsverbanden juist toeneemt. Waarmee dus ook de mythe wordt doorgeprikt dat gemeenten zouden samenwerken omdat ze te klein zijn voor hun taken en dat als ze worden samengevoegd die samenwerking niet meer nodig is. Nu zijn voor *fact free politicians* dit soort overwegingen natuurlijk irrelevant, maar ik meld ze toch maar even.

Wat dan nog overblijft is “bestuurlijke drukte”. Dat is een mooie pejoratieve term, waar iedereen eigen associaties bij heeft. Het zou onder meer verwijzen naar het aantal besturen en bestuurders dat betrokken is bij vraagstukken. Daar klinkt al snel de zo gevreesde “stroperigheid” in door en een verlangen naar doorzettingsmacht. Geen onderzoek toont echter aan dat overleconomieën het qua besluitvorming slechter doen dan dictaturen of Angelsaksische modellen. In een complexe samenleving zijn nu eenmaal veel belangen in het geding die in het maken van afwegingen worden betrokken. Dat kun je ook participatie noemen en dan klinkt het plots heel anders. Bestuurlijke-drukke-belijders vermijden altijd zorgvuldig aan te geven wie er dan niet meer betrokken mogen zijn bij het oplossen van vraagstukken. Dorpsbewoners? Werkgevers? Boeren? Gehandicapten? Christenen? Al die botsende belangen worden met een verontrustend gemak genegeerd of verondersteld door een enkele super-bestuurder te kunnen worden behartigd.

Dit soort hol geklets over de schaal van het bestuur moet waarschijnlijk de lompeheid maskeren waarmee momenteel taken van het rijk naar gemeenten worden overgedragen - onverantwoordelijk snel met onhaalbare bezuinigingen en ontoereikende beleidsruimte. De mensen die het direct betreft, zijn de eerste jaren onvermijdelijk de klos. Kabinet en parlement hebben die taken gretig over de schutting gegooid met weinig aandacht voor de maatschappelijke en persoonlijke schade.

Deze *group think* illustreert de negatieve effecten van te weinig bestuurlijke drukte. Naarmate duidelijker wordt hoeveel mensen zorg zullen moeten missen, zullen we vast meer fervente voorstanders van dat besluit luid horen roepen dat het allemaal komt door de bestuurlijke schaal. Druktemakers op zoek naar een rookgordijn om zich achter te verschuilen.

Marcel van Dam

SC, 28 oktober 2014